
UNIVERZALNA BAŠTINA – BAŠČANSKA PLOČA
MEĐUNARODNI DAN MUZEJA U POMORSKOME I POVIJESNOME MUZEJU HRVATSKOG
PRIMORJA RIJEKA

DENIS NEPOKOJ □ Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja, Rijeka

sl. 1. Izložba *Bašćanska ploča – riječju, slikom, zvukom* (15. svibnja 2007.), Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka

Ovogodišnji Međunarodni dan muzeja 2007., što se održavao pod zajedničkom temom *Muzeji i univerzalna baština*, otvorio je put promišljanju o značenju baštine u najrazličitijim kontekstima svakodnevnog življenja. Potaknuo je na razmišljanje o suživotu ostavštine predaka sa suvremenošću, pa i budućnošću što se ostvaruje u muzejima – pokretačima težnji prema boljemu, plemenitijemu i tolerantnijem društvu te mjestima susreta s neprocjenjivo vrijednim dokazima vlastitog identiteta.

Stoga smo u Pomorskom i povijesnom muzeju Hrvatskog primorja Rijeka, u kontekstu zadane teme, odlučili predstaviti Bašćansku ploču – glagoljski natpis što već više od stoljeća i pol nadahnjuje povjesničare, književnike, lingviste, umjetnike, ali i sve one koji su u tih trinaest redaka isklesanih u kamenu prepoznali svoju prošlost, ali i budućnost. Odlučili smo je predstaviti riječju, slikom, zvukom i pokretom, i u to predstavljanje uključiti i one koji se njome bave profesionalno, ali i one najmlađe, koji se tek upoznaju s glagoljskim pismom i njegovim porukama. Bašćanska ploča nedvojbeno pripada svjetskoj – univerzalnoj baštini, a zašto je tako i što ju je odredilo *dragim kamenom* hrvatske pismenosti, književnosti i umjetnosti, otkrivali smo na Danima Muzeja što su se održavali od 15. do 19. svibnja 2007. u Pomorskom i povijesnom muzeju Hrvatskog primorja.

No već smo u travnju, u sklopu edukacijskog rada Muzeja, organizirali likovnu radionicu *Učimo glagoljicu*, što ju je vodila akademska kiparica Milijana Babić. U bučnoj i veseloj muzejskoj likovnoj radionici učenici viših razreda Osnovne škole *Nikola Tesla* učili su, ali i stvarali glagoljicu. Jedno po jedno, nastajala su slova koja u tekstu Bašćanske ploče tvore *krsni list* Hrvata. I dok je opat Držića klesao, u muzejskoj se radionici – s mnogo entuzijazma i kreativnosti – kaširalo, bojilo, lijepilo, pribadalo, gipsalo, cementiralo, sprejalo, oblagalo... Suvremeni je materijal, apliciran na slova od stiropora, staromu glagoljskom pismu oduzeo ozbiljnost i dao mu šarm suvremenosti što ga može oblikovati samo dječja mašta.

Dane Muzeja započeli smo 15. svibnja svečanim otvorenjem izložbe *Bašćanska ploča*, uz prigodnu riječ akademika Josipa Bratulića i nastup sopaca Marijana Orlića i Franje Žica te Župnoga crkvenog zbora iz Punta pod vodstvom Andela Žica.

Kopija Bašćanske ploče izložena u središtu atrija Muzeja, obasjana snopovima svjetlosti čija se boja izmjenjivala u pravilnim vremenskim intervalima, i *naša lebdeća* slova mnogobrojnim su posjetiteljima nedvojbeno pokazali put u prošlost, ali i dali sasvim čvrste smjernice za budućnost.

U okruženje koje i danas, baš kao i u vrijeme opata Držihe, odiše onim posebnim, gotovo opipljivim dahom slavne hrvatske prošlosti i kulture uvela nas je izložba fotografija s motivima Baške i Jurandvora, autora Viktora i Egona Hreljanovića, te arheološki nalazi i dokumentacija s iskopavanja u Jurandvoru. Mala crkva sv. Lucije, ishodišna točka puta što ga je Bašćanska ploča prešla od pluteja crkvenog septuma do statusa književnog teksta pohranjenoga u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti u Zagrebu, i danas je mjesto izučavanja povijesti hrvatskoga naroda, njegova pisma i jezika, suvereniteta i kulture. Pokazao je to i film *Hrvatski dragi kamen* scenarista i redatelja Bernardina Modrića, kojim smo zaključili prvu večer Međunarodnoga dana muzeja.

Drugu su večer obilježila predavanja. Akademici Lujo Margetić i Petar Strčić, dr.sc. Marica Čunčić, prof. dr. Mateo Žagar, mr.sc. Darko Deković i Ranko Starac zanimljivim su predavanjima, svako sa svog područja znanstvenoga i stručnog djelovanja, iznijeli rezultate višegodišnjeg proučavanja Bašćanske ploče, ali i postavili pitanja na koja još uvijek traže odgovore, naglasili dvojbe koje još nisu riješene, pa i kontroverze što prate taj kratki, ali za hrvatsku povijest i kulturu, neprocjenjivo važan tekst. Nakon predavanja predstavljen je DVD *Bašćanska ploča* sa snimkom glazbenog recitala Dušana Prašelja.

Osamnaesti je svibanj – Međunarodni dan muzeja – predstavio Bašćansku ploču na posve drugačiji način od uobičajenoga. Uz otvorenje izložbe glagoljskih slova nastalih u muzejskoj likovnoj radionici, predstavili smo i slikovnicu u kojoj su, u novom ruhu, predstavljena 32 glagoljska slova što su – uklesana u kamen Bašćanske ploče – malo mjesto Jurandvor pokraj Baške na otoku Krku učinili uvijek živim susretništem znanstvenika, ali i znatiželjnika. I tako je najpoznatiji epigrafski spomenik rane hrvatske pismenosti u samo nekoliko dana predstavljen i riječju, i slikom, i zvukom. A da ga je moguće predstaviti i pokretom, atraktivnim je nastupom pokazala riječka skupina 4.33, koja je sa svoga novog albuma *Vidim vodu* izvela tri obrade glagoljaških napjeva.

Ujedinivši u predstavljanju Bašćanske ploče – darovnice hrvatskoga kralja Zvonimira – riječ, sliku, zvuk i pokret, željeli smo upozoriti na njezinu životnost u vremenu suvremenih komunikacija, ali i pokazati zašto su je Hrvati uvrstili među svoje najznačajnije nacionalne kulturnopovijesne i jezične spomenike. Vjerujemo da smo u tome i uspjeli.

Primljeno: 10. listopada 2007.

THE UNIVERSAL HERITAGE & THE BAŠKA INSCRIPTION

INTERNATIONAL MUSEUM DAY IN THE MARITIME AND HISTORY MUSEUM OF THE HRVATSKO PRIMORJE REGION RIJEKA

This year's International Museum Day, which featured the common topic of *Museums and the Universal Heritage* opened up the way to thinking about the importance of the heritage in the most different contexts of everyday life. It set off thinking about the coexistence of the bequest from our forefathers and contemporaneity, and the future too, which is put into practice in museums - generators of the aspiration for a better, more noble and tolerant society and places of encounters with incalculably valuable evidence of the national and local identity.

In the Maritime and History Museum of the Hrvatsko primorje Region in Rijeka, in the context of the set theme, the Baška Inscription (Tablet) was shown; this is a Glagolitic inscription that has for a century and a half and over inspired historians, writers, linguists, artists and all those who have recognised their own part and their future in these thirteen lines carved in stone. By uniting words, images, sound and movement in the presentation of the Baška Inscription - a deed of gift of Croatian King Zvonimir, its vitality at the time of contemporary communications is shown, as is why Croatian people have placed it among their most significant cultural and historical and linguistic monuments.